

การศึกษารูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม
ของย่านที่มีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ ตามแนวถนนกาญจนวนิช
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

The study of physical change patterns and socioeconomic structures of
a large commercial development district along Kanchanavanich Road,
Hat Yai District, Songkhla Province.

พิชญธิดา วัตตธรรม^{1*} และณัฐวุฒิ ปรียวนิตย์²

Pitchaytida Wattatham^{1*} and Nattawut Preyawanit²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท, หลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาดิน, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์,
มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ Graduate student, Master of Urban and Environmental Planning, Faculty of Architecture,
Silpakorn University.

² รองศาสตราจารย์ ดร., คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร

² Associate Professor Dr., Faculty of Architecture, Silpakorn University.

*Corresponding author, E-mail: pitchaytida.wat@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน ศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ของย่านที่มีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นำไปสู่การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากปัจจุบันพื้นที่บริเวณถนนกาญจนวนิช เป็นถนนนอกเมืองสายสำคัญที่มีการเกิดขึ้นของศูนย์การค้าขนาดใหญ่ต่าง ๆ มากมาย จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การค้าเทสโก้ โลตัส ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเฟสติวัลหาดใหญ่ ศูนย์การค้าแม่โคโร ศูนย์การค้า FN Outlet ศูนย์การค้า โฮมโปร และศูนย์การค้าบุญถาวร และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเชิงกายภาพมากขึ้น และทำให้เมืองขยายตัวและเติบโตอย่างรวดเร็ว

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ข้อมูลเชิงสถิติ การสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดเชิงลึก ของการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ของพื้นที่ศึกษาหลังการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ ผลการศึกษา พบว่า (1) การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เมืองมีการขยายตัวไปตามแนวยาว (Linear Settlement) ในแนวเหนือใต้ตามแนวถนนกาญจนวนิช ราคาที่ดินมีมูลค่าเพิ่มขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลง

การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรม ร้านค้า ร้านอาหาร และร้านค้าแฟต่างๆ รูปแบบสมัยใหม่ พื้นที่ว่างเปลี่ยนแปลงเป็นที่พักอาศัยประเภท คอนโดมิเนียม อาคารชุด หอพัก รวมถึงโรงแรมขนาดเล็กต่าง ๆ เกิดปัญหาการจราจรที่หนาแน่นตามมา (2) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เศรษฐกิจภายในพื้นที่มีการเติบโตจากการเข้ามาลงทุนของกลุ่มผู้ประกอบการ จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะประชากรวัยแรงงาน ส่งผลต่อความต้องการในด้านต่าง ๆ ดังนั้น จึงควรมีการวางแผนจัดการที่ดีเพื่อป้องกันการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl) และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาเกิดมลภาวะ และปัญหาการรุกร้าพื้นที่เกษตร เป็นต้น

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ, โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม, พาณิชยกรรมขนาดใหญ่

Abstract

The objectives of this research are to study changes in Ettlment patterns, physical characteristics and socioeconomic structure of a large commercial development district along Kanchanavanich Road, Hat Yai District, Songkhla Province. leading to appropriate and efficient development guidelines. Because at present, the area around Kanchanawanit Road is an important road outside the city with the emergence of 6 large shopping centers. Including Tesco Lotus Shopping Center, Central Festival Hat Yai Shopping Center, Makro Shopping Center, FN Outlet Shopping Center, HomePro Shopping Center and Boonthavorn Shopping Center. and began to change more physically and make the city expand and grow rapidly. Resulting in more physical changes and make the city expand and grow rapidly.

In this study and analysis, the data was collected using a geographic information system (GIS) statistical data interviews and observations to know the in-depth details of the physical changes and the socioeconomic structure of the study area after large commercial development. The study found that (1) Physical Changes: The city has expanded along the Linear Settlement in the north-south line along Kanchanavanich Road. Land prices have increased. There has been a rapid change in land use. Especially the residential landuse and commercial landuse, shops, restaurants and coffee shops in modern style. The open space has been transformed into condominiums, dormitories, and small hotels. There was a problem with heavy traffic that followed. (2) Socioeconomic Changes: causing the economy in the area to grow from the investment of entrepreneurs

population increase. Especially the working age population affecting demand in various fields. Therefore, good planning should be planned to prevent the urban sprawl and prevent other problems such as pollution and the encroachment on agricultural land, etc.

Keywords: Physical Change, Socioeconomic Structure, Large Commercial

บทนำ

ในปัจจุบันพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เริ่มมีการเข้ามาลงทุนของกลุ่มผู้ประกอบการภาคเอกชนเพิ่มมากขึ้น และมีศูนย์การค้าต่างๆ ซึ่งตั้งอยู่ทั้งในพื้นที่บริเวณศูนย์กลางเมืองและพื้นที่รอบนอกเมือง โดยถนนกาญจนาภิเษกเป็นถนนนอกเมืองสายสำคัญเพียงเส้นเดียวที่มีการเกิดขึ้นของศูนย์การค้าขนาดใหญ่ต่าง ๆ มากมาย จากการพิจารณา พบว่า ในพื้นที่ระยะทาง 800 เมตร ตั้งแต่แยกถนนกาญจนาภิเษกตัดกับถนนสุขุมสารรังสรรค์ จนถึงแยกถนนกาญจนาภิเษกตัดกับถนนหาดใหญ่ - ปัตตานี มีการเกิดขึ้นของศูนย์การค้าขนาดใหญ่ จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การค้าเทสโก้ โลตัส ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเฟสติวัลหาดใหญ่ ศูนย์การค้าแม็คโคร ศูนย์การค้า FN Outlet ศูนย์การค้าโฮมโปร และศูนย์การค้าบุญถาวร และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเชิงกายภาพมากขึ้น จากพื้นที่ที่ไม่หนาแน่นก็เริ่มมีความหนาแน่นเพิ่มมากขึ้นและมีประชากรเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นจนถึงปัจจุบัน อันเป็นความเปลี่ยนแปลงที่ทำให้ได้เห็นเมืองหาดใหญ่ขยายตัวและเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและมีการพัฒนาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งมีการส่งเสริมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว มีการปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมากมาย รวมถึงลักษณะของเมืองมีสิ่งปลูกสร้างหนาแน่นที่ขยายตัวจากพื้นที่ใจกลางเมืองมายังพื้นที่บริเวณรอบนอกจนถึงปัจจุบัน โดยได้ทำการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและกระบวนการเกิดเมือง ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและองค์ประกอบของเมือง และทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายรูปแบบการเปลี่ยนของพื้นที่ในแต่ละด้าน

จากที่กล่าวมาข้างต้น เกิดการเข้ามาลงทุนของภาคเอกชนและการมีโครงการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นตามแนวถนนกาญจนาภิเษก อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ทำให้เมืองมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นทั้งทางด้านกายภาพ ด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม จึงเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ ในการศึกษาารูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของเมือง รวมไปถึงการเสนอแนะแนวทางการจัดการด้านการใช้ประโยชน์ในอนาคต

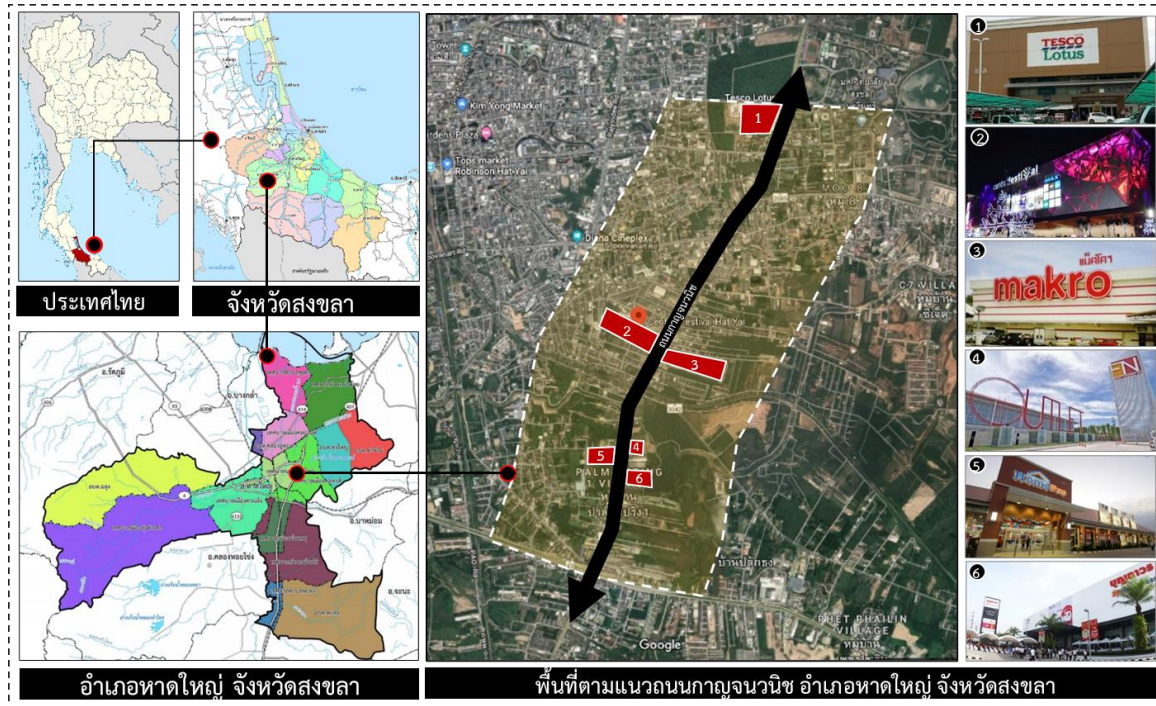
โดยพื้นที่ศึกษา คือ พื้นที่ตามแนวถนนกาญจนาภิเษก อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยขนานจากแนวถนนกาญจนาภิเษกเป็นระยะ 800 เมตร เริ่มต้นตั้งแต่แยกถนนกาญจนาภิเษกตัดกับถนนสุขุมสารรังสรรค์ จนถึงแยกถนนกาญจนาภิเษกตัดกับถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43

ทิศเหนือ จรดถนนสุขสารรังสรรค์ ฟากใต้

ทิศตะวันออก ขนานกับแนวถนนกาญจนวนิชไปทางทิศตะวันตกเป็นระยะ 800 เมตร โดยเริ่มต้นตั้งแต่แยกถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนสุขสารรังสรรค์ จนถึงแยกถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนหาดใหญ่-ปัตตานี

ทิศใต้ จรดถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43 ฟากเหนือ

ทิศตะวันตก ขนานกับแนวถนนกาญจนวนิชไปทางทิศตะวันออกเป็นระยะ 800 เมตร โดยเริ่มต้นตั้งแต่แยกถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนสุขสารรังสรรค์ จนถึงแยกถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43

ภาพประกอบที่ 1 พื้นที่ศึกษาตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชนที่อาศัยตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่บริเวณตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีแนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

1. **ทฤษฎีเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานและกระบวนการเกิดเมือง** (รตพร สุขแก้วมณี, 2546) การตั้งถิ่นฐานของเมืองโดยทั่วไปมีวิวัฒนาการจากพื้นที่ชนบทมาเป็นพื้นที่เมือง เมื่อมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขยายตัวของเมือง เช่น สภาพแวดล้อมของทำเลที่ตั้งที่เหมาะสม การพัฒนาเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมที่เกิดขึ้นภายในระยะเวลาเดียวกัน และสภาพจากหมู่บ้านเกษตรกรรมกลายเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ได้ ได้แบ่งลักษณะการตั้งถิ่นฐานออกเป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ การตั้งถิ่นฐานตามแนวยาว (Linear Settlement) การตั้งถิ่นฐานแบบกระจุกตัว (Cluster Settlement) การตั้งถิ่นฐานแบบกระจายตัว (Scatter Settlement) และการตั้งถิ่นฐานแบบเป็นระเบียบ (Uniform Settlement)

2. **ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน** (มานพ พงศทัต, 2527) ปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตมี 4 ประการ คือ

1) จำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้น เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการของที่อยู่อาศัย ที่ทำงาน และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เพิ่มมากขึ้นตามมา

2) ปัจจัยในการบริการด้านคมนาคม การเข้าถึงและการมีเส้นทางคมนาคมขนาดใหญ่เข้ามารวมกลุ่มกัน จะทำให้สถานที่นั้นกลายเป็นศูนย์กลางกิจกรรมต่างๆ ของเมือง

3) มาตรการควบคุมการใช้ที่ดินของรัฐ ได้มีการจัดทำ “ผังเมืองรวม” ซึ่งเป็นแผนแม่แบบของการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมืองทั้งหมด อีกทั้งยังมี “ผังเมืองเฉพาะ” สามารถบอกขอบเขตจำกัดการใช้ที่ดินในเมืองทั้งหมด โดยรัฐบาลเป็นผู้วางแผนการใช้ที่ดินให้สอดคล้องกับความต้องการของรัฐบาล

4) ราคาที่ดิน ที่ดินที่มีราคาสูงมักมีการทำกิจกรรมที่ได้ผลตอบแทนสูง เช่น ที่ดินที่อยู่ใจกลางเมืองมักใช้เพื่อการประกอบธุรกิจการค้า การบริการ แต่ถ้าวางที่ดินต่ำจะใช้กิจกรรมที่ได้ผลตอบแทนที่ต่ำ เช่น ที่ดินที่อยู่ในชนบทมักใช้เป็นที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม และสำหรับที่ดินที่อยู่ในเขตเมืองมักเป็นพื้นที่สำหรับที่อยู่อาศัยหนาแน่น นอกจากนี้การขยายตัวของเมืองเป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินได้ใน 2 ลักษณะ คือ แนวราบ และแนวตั้ง

3. **ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและองค์ประกอบของเมือง** (เกียรติสุดา สระแก้ว, 2558) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงพื้นที่ มี 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร พื้นที่อาคารและสิ่งปลูกสร้างต่อพื้นที่ว่าง และโครงข่ายการสัญจร

1) การวิเคราะห์รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร เป็นการศึกษากิจกรรมการใช้สอยของมนุษย์บนพื้นดินหรืออาคาร การวิเคราะห์เมืองผ่านการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารจะแสดงให้เห็นถึงรูปแบบของกิจกรรมของความเป็นย่านในแต่ละพื้นที่ เช่น ย่านที่อยู่อาศัย ย่านพาณิชยกรรม ย่านสถานที่ราชการ ผ่านช่วงเวลาต่าง ๆ

2) การวิเคราะห์รูปแบบอาคารและสิ่งปลูกสร้างต่อพื้นที่ว่าง การวิเคราะห์ความหนาแน่นของอาคารและสิ่งปลูกสร้างต่อพื้นที่ว่าง เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของสิ่งปลูกสร้างที่ปกคลุมดินที่เห็น

เป็นภาพ (Figure) และพื้นที่ว่างระหว่างสิ่งปลูกสร้าง (Ground) สามารถอธิบายรูปร่างและลักษณะของอาคารสิ่งปลูกสร้างต่อพื้นที่ว่างของเมือง ความแตกต่างของขนาด การกระจายตัวของอาคารและสิ่งปลูกสร้าง

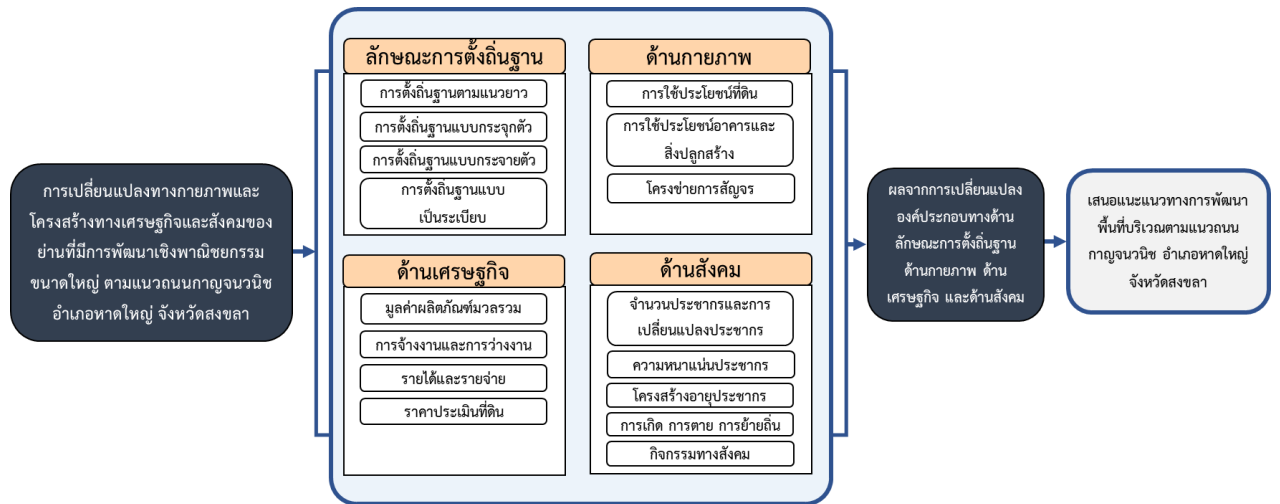
3) การวิเคราะห์รูปแบบโครงข่ายการสัญจร วิเคราะห์รูปแบบโครงข่ายการเชื่อมต่อควบคู่ไปกับรูปแบบการสัญจรในเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของกระบวนการกลายเป็นเมือง

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม (ทวิตต์ ล้อมลิ้ม, 2542)

1) ดัชนีชี้วัดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พื้นที่ศูนย์กลางของเมือง มีความได้เปรียบทางด้านที่ตั้งและผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม จึงได้มีการใช้ดัชนีชี้วัดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ (1) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร การจ้างงาน รายได้และรายจ่าย ค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ (2) ด้านอัตราการว่างงาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์แนวโน้มการว่างงานว่าเพิ่มขึ้นหรือลดลง (3) ด้านจำนวนประชากร ประกอบด้วย จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นภายในพื้นที่ (4) ด้านการสาธารณสุข ประกอบด้วย จำนวนเจ้าหน้าที่การแพทย์ จำนวนเตียง

2) ความหมายของโครงสร้างทางสังคมและลักษณะของสังคม หมายถึง ส่วนต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นระบบความสัมพันธ์ของสังคมมนุษย์ ได้แก่ (1) มีการรวมกลุ่มของคนในสังคม แต่ละกลุ่มที่รวมกันต่างมีหน้าที่รับผิดชอบและประสิทธิภาพในการทำงานตามที่กลุ่มได้กำหนดเป้าหมายไว้ (2) มีแนวทางในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม หรือมีกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผนเป็นแนวทางให้ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน โดยยึดหลักประโยชน์สูงสุดของสังคม (3) มีจุดหมายในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่ดีและมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับสังคม (4) มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ กล่าวคือ โครงสร้างของสังคมจะมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในหลายรูปแบบ

3) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนรูปแบบของโครงสร้างทางสังคม พฤติกรรมทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นไปได้ทั้งในทางบวกและทางลบ ได้แก่ (1) ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (2) มีการตั้งถิ่นฐานหรือการย้ายถิ่นฐานเป็นชุมชนถาวรและชุมชนเมืองมากขึ้น (3) สังคมมนุษย์มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากขึ้น (4) มีสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมากมาย (5) ผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นมากทั้งชนิดและปริมาณ (6) ความไม่เท่าเทียมภายในสังคมและระหว่างสังคมเพิ่มขึ้น

ภาพประกอบที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขั้นตอนและวิธีดำเนินงานวิจัย

- 1) รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นและประเด็นปัญหา เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตพื้นที่
- 2) ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเชิงกายภาพและเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม กฎหมาย นโยบาย มาตรการทางผังเมืองที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา ผ่านข้อมูลทุติยภูมิ ตลอดจนกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อสร้างกรอบแนวคิดของงานวิจัย
- 3) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา ได้แก่ การสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วิวัฒนาการด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ผ่านรูปแบบการอธิบาย โดยมีรูปภาพ แผนที่ และแผนภูมิต่าง ๆ ประกอบการอธิบาย เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลในบทต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้
 - (1) ศึกษารวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ สืบค้นพื้นที่จริง โดยการเก็บข้อมูลจากการสังเกต สอบถามข้อมูลจากคนในพื้นที่และการบอกเล่าของบุคคลในเหตุการณ์
 - (2) ศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ แผนที่ ภาพถ่ายทางอากาศ ข้อมูลประวัติศาสตร์ ผังเมืองรวม ภาพถ่ายในอดีต และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
 - (3) ประมวลข้อมูลเบื้องต้นในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม เพื่อทำการสรุปการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ศึกษา
- 4) วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้านลักษณะการตั้งถิ่นฐาน กายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยแบ่งแยกช่วงเวลาก่อน ระหว่าง และหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์ขนาดใหญ่เพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ ได้แก่
 - (1) วิเคราะห์ลักษณะการตั้งถิ่นฐานและลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา โดยการซ้อนทับของแผนที่ประเภทต่าง ๆ ด้วยเครื่องมือภูมิสารสนเทศ (Geographic Information System : GIS)

เข้าด้วยกันเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จากภาพถ่ายทางอากาศ (Aerial Photo) พ.ศ.2550 (ช่วงที่ 1 : ก่อนมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่) พ.ศ.2556 (ช่วงที่ 2 : ระหว่างมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่) และพ.ศ.2562 (ช่วงที่ 3 : หลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่) รวมถึงใช้ภาพถ่ายทางอากาศของ Google Earth มาแสดงผลในการจัดทำข้อมูลแผนที่ ได้แก่ ข้อมูลและแผนที่แสดงลักษณะการตั้งถิ่นฐาน ข้อมูลและแผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อมูลและแผนที่อาคารและสิ่งปลูกสร้าง และข้อมูลและแผนที่โครงข่ายการสัญจร

(2) วิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้อมูลมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ข้อมูลการจ้างงานและการว่างงาน ข้อมูลรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน และข้อมูลราคาประเมินที่ดิน

(3) วิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างทางสังคม โดยใช้ข้อมูลดังนี้ ได้แก่ ข้อมูลจำนวนประชากร และการเปลี่ยนแปลงประชากร ข้อมูลความหนาแน่นประชากร ข้อมูลโครงสร้างอายุประชากร ข้อมูลการเกิดการตาย การย้ายถิ่น และข้อมูลกิจกรรมทางสังคม

(4) ตรวจสอบข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารให้ถูกต้อง ด้วยวิธีการสำรวจภาคสนามควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

(5) เปรียบเทียบข้อมูลเชิงปริมาณของการเปลี่ยนแปลง ทางกายภาพ (การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งปลูกสร้าง และการเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการสัญจร) ทางเศรษฐกิจ (ผลิตภัณฑ์มวลรวม การจ้างงานและการว่างงาน รายได้และรายจ่ายของครัวเรือน และราคาประเมินที่ดิน) และทางสังคม (จำนวนประชากรและการเปลี่ยนแปลงประชากร ความหนาแน่นประชากร โครงสร้างอายุประชากร การเกิด การตาย การย้ายถิ่น และกิจกรรมทางสังคม)

5) สรุปผลการศึกษาและเสนอแนะ เสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่บริเวณตามแนวลอนกาญจนนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ซึ่งใช้สำหรับทำแผนที่ในช่วงเวลา ก่อน ระหว่าง และหลังมีโครงการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ คือ โปรแกรม ArcGIS 10.5 เป็นเครื่องมือฐานข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์หลักในการประกอบการวิจัยครั้งนี้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสำรวจคำนวณวิเคราะห์ และแสดงผลทั้งในรูปแบบของเชิงตัวเลขและแผนที่

2) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้านการจัดการเอกสารและการจัดทำรูปภาพ จำนวน 2 โปรแกรม

(1) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้านการจัดการเอกสาร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโปรแกรมชุด Microsoft Office ได้แก่ โปรแกรม Microsoft Word โปรแกรม Microsoft Excel และโปรแกรม Microsoft PowerPoint

(2) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้านการจัดทำรูปภาพ ได้แก่ โปรแกรม Adobe Illustrator CS4 และโปรแกรม Adobe Photoshop CS6

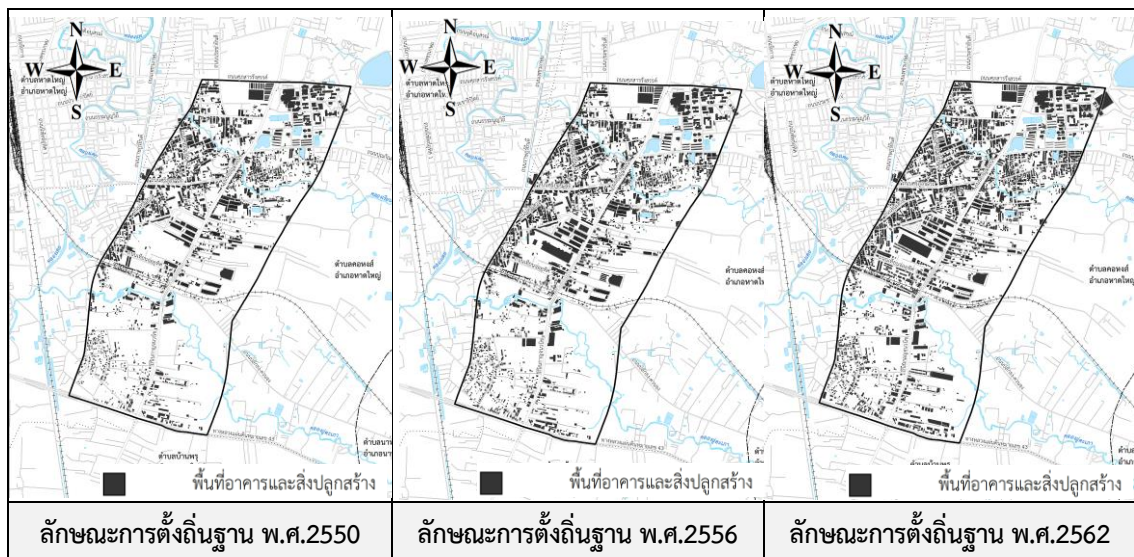
3) ภาพถ่ายดิจิทัล ของพื้นที่ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

4) แบบสัมภาษณ์โดยทำการสัมภาษณ์ผู้ที่มีบทบาทในพื้นที่ ได้แก่ ผู้นำชุมชน/ผู้ประกอบการ ธุรกิจร้านค้าและร้านอาหาร/เจ้าของกิจการอสังหาริมทรัพย์ขนาดกลาง/ลูกจ้างที่เข้ามาทำงานภายในพื้นที่

ผลการวิจัย

1. ผลการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

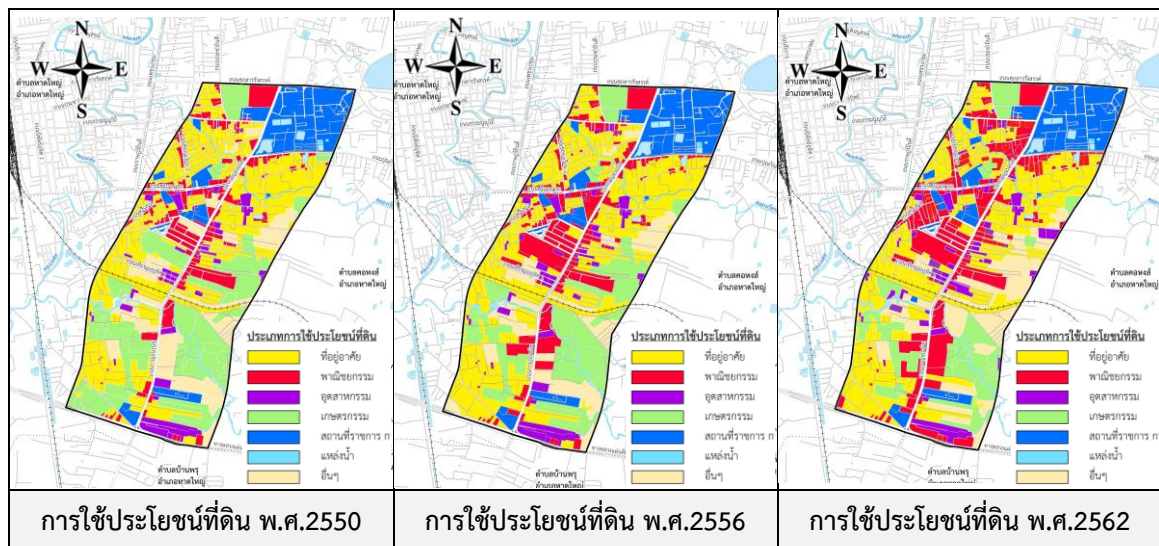
การเปลี่ยนแปลงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชนหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่พบว่า มีการตั้งถิ่นฐานเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ซึ่งมีการขยายตัวของเมืองตามแนวยาว (Linear Settlement) ในแนวเหนือใต้ โดยตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณทางด้านใจกลางพื้นที่และเชื่อมโยงมาทางด้านทิศใต้ของพื้นที่ศึกษาตามแนวถนนกาญจนวนิช เกิดการกระจุกตัวของอาคารและสิ่งปลูกสร้างหนาแน่นเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการกระจุกตัวตามแนวถนนปทุมณกัณฑ์ตัดกับถนนกาญจนวนิชลงมาตามแนวถนนกาญจนวนิชด้านใต้ ซึ่งอาคารและสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเพื่อรองรับโครงการด้านพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ อันเป็นแม่เหล็กดึงดูดให้เกิดการเข้ามาลงทุนของกลุ่มผู้ประกอบการอาคารร้านอาหารร้านค้า รวมถึงโครงการที่พักอาศัยต่าง ๆ แตกต่างจากในอดีตที่เป็นเพียงการกระจุกตัวของชุมชนอยู่แค่นี้ในบริเวณทิศเหนือและทิศตะวันตกของพื้นที่ศึกษา

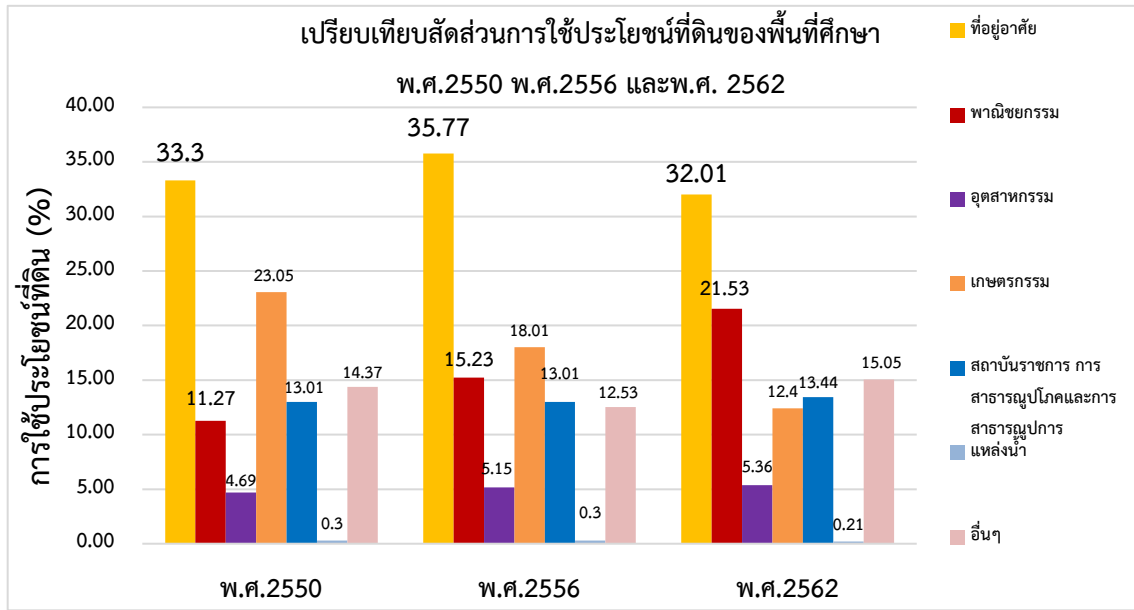
ภาพประกอบที่ 3 การเปลี่ยนแปลงลักษณะการตั้งถิ่นฐานของพื้นที่ศึกษา พ.ศ.2550 พ.ศ.2556 และพ.ศ. 2562

2. ผลการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ตามแนวนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

1) **การใช้ประโยชน์ที่ดิน** จากการสรุปผลการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละช่วงเวลา พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2562 พบว่า การใช้ประโยชน์ที่ดินหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่มีความเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก โดย พ.ศ.2562 การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยยังคงมีมากที่สุดตั้งแต่ช่วงก่อนและหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ ซึ่งพื้นที่ที่เคยเป็นพื้นที่ลุ่มได้ถูกปรับเปลี่ยนให้เป็นพื้นที่สำหรับการอยู่อาศัย (พื้นที่ 1,328.48 ไร่ หรือร้อยละ 32.01 ของพื้นที่ทั้งหมด) รองลงมา คือ การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (พื้นที่ 893.75 ไร่ หรือร้อยละ 21.53 ของพื้นที่ทั้งหมด) ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมืองและชุมชนจากในอดีต ส่วนที่ดินประเภทอุตสาหกรรม ที่ดินประเภทสถานที่ราชการ การสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ และที่ดินประเภทอื่น ๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน ส่วนที่ดินประเภทเกษตรกรรม และที่ดินประเภทแหล่งน้ำ มีแนวโน้มลดลงซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัจจัยการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนเมืองและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ ทั้งเชิงที่อยู่อาศัยและพาณิชย์กรรมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งการขยายตัวของการตั้งถิ่นฐานเช่นนี้จึงส่งผลให้การใช้ประโยชน์ที่ดินค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และอาจส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตของประชากรด้วยเช่นกัน ดังนั้น ควรมีการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีความเหมาะสมเพื่อป้องกันการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง

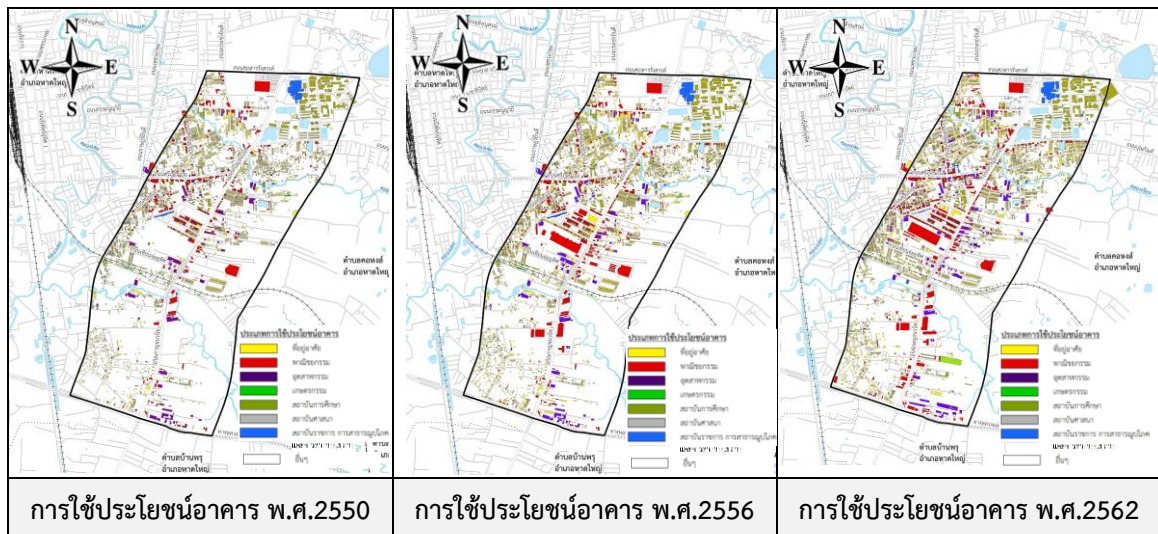

ภาพประกอบที่ 4 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2562

ภาพประกอบที่ 5 เปรียบเทียบสัดส่วนการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2562

2) การใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งปลูกสร้าง การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งปลูกสร้าง ในแต่ละช่วงเวลา พ.ศ.2550 พ.ศ.2556 และพ.ศ.2562 พบว่า มีการใช้ประโยชน์อาคารเพิ่มขึ้นเกือบทุกประเภทและอาคารประเภทที่อยู่อาศัยยังคงมีจำนวนมากที่สุดในพื้นที่ แต่เมื่อพิจารณาในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคาร พบว่า การใช้ประโยชน์อาคารพาณิชยกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นสูงสุด รองลงมา ได้แก่ อาคารประเภทที่อยู่อาศัย ซึ่งอาคารทั้ง 2 ประเภท เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่ชุมชนเมืองตามแนวนนกาญจนวนิช อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยอาคารพาณิชยกรรมประเภทร้านค้า ร้านอาหาร และร้านกาแฟต่างๆ เป็นอาคารรูปแบบใหม่ที่มีความทันสมัยและส่วนใหญ่เกิดขึ้นตามแนวนนกาญจนวนิชและถนนปทุมกันท์เป็นหลัก และเริ่มมีการกระจายตัวไปในถนนสายรองต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงระหว่างถนนกาญจนวนิชและถนนปทุมกันท์ อีกทั้งบางส่วนยังมีการกระจายตัวอยู่รอบ ๆ ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเฟสติวัลหาดใหญ่ ซึ่งทำให้เห็นถึงการกระจุกตัวรวมกันทางเศรษฐกิจค่อนข้างมาก แตกต่างจากในอดีตจะเป็นเพียงแค่อาคารห้องแถว ตึกแถว สำหรับพักอาคาร โดยร้านค้ารูปแบบใหม่ที่มีความทันสมัยที่เกิดขึ้นนี้ยังมีความกลมกลืนกันไปกับร้านค้ารูปแบบเก่าดั้งเดิม นอกเหนือนี้ยังเกิดการขยายตัวของอาคารที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นหลังจากมีการพัฒนาเชิงพาณิชยกรรมขนาดใหญ่ด้วยเช่นกัน มีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ว่างไปเป็นกลุ่มอาคารที่พักอาศัยประเภท คอนโดมิเนียม อาคารชุด หอพัก รวมถึงโรงแรมขนาดเล็กต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมา ส่วนใหญ่เกิดขึ้นบริเวณใกล้เคียงกับถนนกาญจนวนิช ถนนปทุมกันท์ และถนนบ้านทุ่งรี รองรับกลุ่มคนที่เข้ามาทำกิจกรรมในภายในพื้นที่ เช่น เข้ามาทำงาน เข้ามาทำกิจกรรมส่วนตัว เข้ามาท่องเที่ยว เข้ามาศึกษาเล่าเรียน หรือเข้ามาประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

ภาพประกอบที่ 6 การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งปลูกสร้างของพื้นที่ศึกษา พ.ศ.2550 พ.ศ.2556 และ พ.ศ. 2562

จากการสรุปผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อาคารและสิ่งปลูกสร้าง ในแต่ละช่วงเวลา พ.ศ.2550 พ.ศ.2556 และพ.ศ.2562 พบว่า ช่วงหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่มีความเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก โดยในปี พ.ศ.2562 มีพื้นที่อาคารและสิ่งปลูกสร้าง (Built up area) มากถึง 866.64 ไร่ เป็นจำนวนอาคาร 9,433 หลัง เพิ่มขึ้นจากช่วงก่อนการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ โดยพื้นที่อาคารและสิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะอาคารพาณิชย์กรรม ธุรกิจการค้าและการบริการ และอาคารพักอาศัย เกาะกลุ่มไปตามแนวถนนกาญจนวนิช

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบขนาดพื้นที่อาคารและสิ่งปลูกสร้างต่อพื้นที่ว่างของพื้นที่ศึกษา พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2562

พ.ศ.	พื้นที่อาคารและสิ่งปลูกสร้าง (Built up area)				พื้นที่ว่าง (Open space)				จำนวนอาคาร (หลัง)
	ตร.ม.	ตร.กม.	ไร่	ร้อยละ	ตร.ม.	ตร.กม.	ไร่	ร้อยละ	
2550	933,234.54	0.93	583.27	14.05	5,707,861.02	5.71	3,567.41	85.95	6,674
2556	1,107,681.49	1.11	692.3	16.68	5,533,414.07	5.53	3,458.38	83.32	7,496
2562	1,386,630.61	1.39	866.64	20.88	5,254,464.95	5.25	3,284.04	79.12	9,433

3) **โครงข่ายการสัญจร** การเปลี่ยนแปลงโครงข่ายการสัญจรในแต่ละช่วงเวลา พ.ศ. 2550 พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2562 พบว่า ช่วงหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ ถนนสายหลักสายสำคัญในพื้นที่ศึกษายังคงเป็นถนนกาญจนวนิช ถนนสุขสารรังสรรค์ และถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43 เช่นเดียวกับในอดีต และมีบทบาทและมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเชื่อมโยงคนจากพื้นที่รอบ

ข้างเข้ามาแล้วนั้น ยังเป็นถนนที่มีการเกิดขึ้นของกลุ่มอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่เกิดขึ้นตามแนวถนนรองรับโครงการพัฒนาพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่อีกด้วย และหลังเกิดการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่แล้วนั้น ทำให้เกิดการจราจรที่หนาแน่นติดขัดขึ้นกว่าเดิมเกิดปัญหาบริเวณทางแยก (ถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนศรีสุวรรณารถ และถนนกาญจนวนิชตัดกับถนนปทุมกันท์) รวมถึงเกิดการขึ้นอัตราค่าบริการของระบบขนส่งถึงสาธารณะที่สูงเกินความเป็นจริง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเดินทางเข้ามาทำกิจกรรมของคนหลากหลายกลุ่ม

3. ผลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชนที่อาศัยตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อันเนื่องมาจากการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่

1) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจในแต่ละช่วงเวลา พ.ศ.2550 พ.ศ.2556 และพ.ศ.2562 พบว่า ช่วงหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ พบว่า ช่วงหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจในหลาย ๆ ด้าน เกิดมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในภาคตติยภูมิ (การค้าการบริการ) ที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เศรษฐกิจภายในพื้นที่ที่มีความคึกคักขึ้นอย่างมาก อันเป็นผลมาจากการเข้ามาลงทุนของธุรกิจกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร ร้านกาแฟต่าง ๆ ที่เข้ามาในพื้นที่จำนวนมาก อีกทั้งยังทำให้เกิดการจ้างงานที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่ สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน และเป็นการลดปัญหาการว่างงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเมื่อพิจารณาแนวโน้มรายได้และรายจ่ายของคนในพื้นที่ศึกษาก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจนเมื่อเกิดเหตุการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 จึงมีแนวโน้มรายได้และรายจ่ายลดลงตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ จากการขยายตัวของเศรษฐกิจภายในพื้นที่ที่มีการขยายตัวไปตามแนวเส้นถนนสายสำคัญต่าง ๆ ก็ทำให้ราคาที่ดินที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และราคาเช่าที่ดินเพิ่มสูงขึ้นกว่าตามไปด้วย ซึ่งจากการสอบถามถึงเหตุผลที่ผู้ประกอบการเลือกเข้ามาลงทุนในพื้นที่แห่งนี้เป็นเพราะตามแนวถนนกาญจนวนิชและถนนปทุมกันท์เริ่มมีความน่าลงทุนมากกว่าในอดีต เป็นถนนสายสำคัญที่เริ่มมีบทบาททางเศรษฐกิจ มีศูนย์การค้าขนาดใหญ่มากมายรวมกัน และอยู่ใกล้กับสถานศึกษาชั้นนำ ดังนั้นจึงสังเกตเห็นถึงความคุ้มค่าในการลงทุนก่อสร้างร้านอาหารหรือที่พักอาศัยในลักษณะห้องเช่ารายวัน รายเดือน หรือรูปแบบอื่น ๆ เพื่อตอบสนองของกลุ่มคนที่เข้ามาทำกิจกรรมภายในพื้นที่

2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมในแต่ละช่วงเวลา พ.ศ.2550 พ.ศ.2556 และ พ.ศ.2562 พบว่า ช่วงหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่ ประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากในอดีต มีการอพยพเข้ามาเพื่อตั้งถิ่นฐานและประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ภายในพื้นที่ เมืองมีความหนาแน่นของประชากรเพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยแรงงานที่อพยพย้ายถิ่นเพื่อเข้ามาประกอบกิจการและทำงาน ในพื้นที่ศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ทั้งเจ้าของกิจการและกลุ่มลูกจ้าง มีทั้งคนกลุ่มดั้งเดิมและคนกลุ่มใหม่ที่กระจายอยู่ในพื้นที่ แต่คนกลุ่มใหม่ที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในพื้นที่นั้นส่วนใหญ่จะมีรูปแบบการอยู่อาศัยลักษณะอาคารชุด และหอพัก ทั้งนี้ บางส่วนยังเป็นกลุ่มคนที่เข้ามาศึกษาและเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อีกด้วย อีกทั้ง กิจกรรมทางสังคมของคน

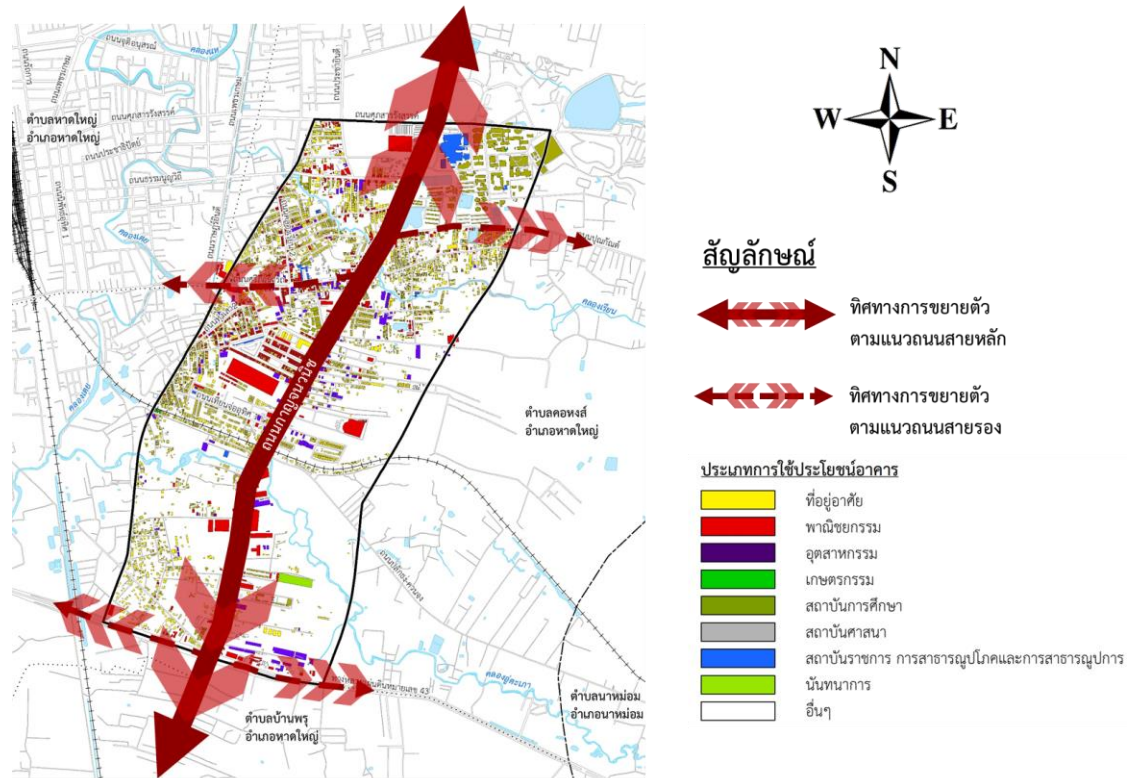

ในพื้นที่เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากคนกลุ่มใหม่ที่เข้ามาปะปนกับกลุ่มคนดั้งเดิมนั้นมีวิถีชีวิตและ กิจกรรมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะความเป็นอยู่แบบเครือญาติซึ่งเป็น ครอบครัวใหญ่ที่มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เปลี่ยนแปลงมาเป็นครอบครัวเดี่ยวและมีการพักอาศัยใน ลักษณะแนวตั้ง อาคารชุด และหอพักเพิ่มมากขึ้น และเริ่มเกิดการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่าง คนกลุ่มดั้งเดิมในพื้นที่และคนกลุ่มใหม่ที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามา ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องมีการ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมด้านการค้า การบริการ การศึกษา การท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตาม การเข้ามาของกลุ่มประชากรหลากหลายกลุ่มนี้ อาจส่งผลให้เกิดปัญหามลพิษต่าง ๆ ตามมาในอนาคตได้

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในบทต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า การเกิดขึ้นของการพัฒนา เศรษฐกิจขนาดใหญ่มากมายเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ของพื้นที่ตามแนวนอนกาญจนวนิช อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา อย่างรวดเร็ว โดย การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ ของเมืองมีการขยายตัวไปตามแนวยาว (Linear Settlement) ในแนว เหนือใต้ตามแนวนอนกาญจนวนิช เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะ อย่างยิ่งการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยที่ยังคงมีมากที่สุดตั้งแต่ช่วงก่อนและหลังมีการพัฒนา เศรษฐกิจขนาดใหญ่ และเกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่าง เห็นได้ชัด ราคาที่ดินมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เกิดอาคารพาณิชยกรรมในลักษณะอาคารประเภทร้านค้า ร้านอาหาร และร้านค้าแฟตต่าง ๆ ที่มีความทันสมัย และมีการกระจายตัวไปในถนนสายรองต่าง ๆ รวมถึง บางส่วนก็มีการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ว่างไปเป็นกลุ่มอาคารที่พักอาศัยประเภท คอนโดมิเนียม อาคารชุด หอพัก รวมถึงโรงแรมขนาดเล็กต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย เกิดปัญหาการจราจรที่หนาแน่นติดขัดขึ้น กว่าเดิมเกิดปัญหาบริเวณทางแยก รวมถึงเกิดการขึ้นอัตราค่าบริการของระบบขนส่งสาธารณะที่สูงเกิน ความเป็นจริง ซึ่งต้องเสนอแนะแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จากการขยายตัวของตามแนวนอนกาญจนวนิช อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา ทำให้เศรษฐกิจภายในพื้นที่มีความคึกคักขึ้นอย่างมาก อันเป็นผลมาจากการ เข้ามาลงทุนของธุรกิจกลุ่มผู้ประกอบการร้านค้า ร้านอาหาร ร้านค้าแฟตต่าง ๆ ส่งผลให้มีจำนวนประชากร ที่เพิ่มขึ้นหนาแน่นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยแรงงานที่อพยพย้ายถิ่นเพื่อเข้ามาประกอบ กิจการและทำงาน กิจกรรมทางสังคมของคนในพื้นที่เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการเพิ่มขึ้นของจำนวน ประชากรดังกล่าว อาจส่งผลให้เกิดความต้องการด้านต่าง ๆ เช่น ความต้องการที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงาน การพักผ่อนหย่อนใจ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการสาธารณะ ถ้าไม่ได้รับการวางแผนจัดการที่ดี จะทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl) ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น การแผ่ขยายของตัวเมืองออกไปไกลเกินกว่าภาครัฐจะจัดเตรียมบริการสาธารณะให้ได้คุณภาพ การจราจร ติดขัด การสิ้นเปลืองพลังงาน การเกิดมลภาวะ การรุกล้ำพื้นที่เกษตร และคุณภาพชีวิตของประชาชนที่แออัด

ภาพประกอบที่ 7 การขยายตัวของชุมชนเมืองตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามแนวถนนกาญจนวนิช อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 6 ข้อ ดังนี้

1. ควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อป้องกันการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl)
2. ควบคุมความหนาแน่นของอาคารและการใช้ประโยชน์อาคารให้เหมาะสมกับการพัฒนาพื้นที่
3. ควรวางแผนจัดระบบโครงข่ายคมนาคมให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดและเชื่อมโยงการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท
4. ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดนโยบายร่วมกัน เพื่อสร้างมาตรฐานและความน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชน
5. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและพึ่งพากันระหว่างเศรษฐกิจแบบเก่าและแบบใหม่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
6. ควรมีการวางแผนจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ให้เพียงพอรองรับประชากรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

การใช้ประโยชน์ที่ดิน	<p>การขยายตัวของเมืองตามแนวยาว (Linear Settlement) ในแนวเหนือใต้ ตามแนวถนนกาญจนาภิเษก</p> <p>แนวโน้มการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยและประเภทพาณิชยกรรม</p>	<p>ควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อป้องกันการขยายตัวของเมืองอย่างไร้ทิศทาง (Urban Sprawl)</p>
	<p>แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ว่างไปเป็นอาคารพาณิชยกรรม อาคารพักอาศัยประเภทคอนโดมิเนียม อาคารชุด หอพัก และโรงแรมขนาดเล็ก</p> <p>การเปลี่ยนแปลงอาคารพาณิชยกรรม ร้านค้า ร้านอาหาร รูปแบบใหม่ในพื้นที่</p>	<p>ควบคุมความหนาแน่นของอาคารและการใช้ประโยชน์อาคารให้เหมาะสมกับการพัฒนาพื้นที่</p>
การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ	<p>เกิดปัญหาการจราจรที่หนาแน่นเพิ่มขึ้น และเกิดปัญหาบริเวณทางร่วมทางแยก</p> <p>ถนนสายย่อยหลายสายเริ่มมีบทบาทอย่างมาก ในช่วงหลังมีการพัฒนาเชิงพาณิชย์กรรมขนาดใหญ่</p> <p>การขึ้นอัตราค่าบริการของระบบขนส่งสาธารณะที่สูงเกินความเป็นจริง</p>	<p>ควรวางแผนจัดระบบโครงข่ายคมนาคมให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดและเชื่อมโยงการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท</p> <p>ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดนโยบายร่วมกัน เพื่อสร้างมาตรฐานและความน่าเชื่อถือให้แก่ประชาชน</p>
	<p>เศรษฐกิจภายในพื้นที่มีการเติบโต</p> <p>เกิดการลงทุนธุรกิจการค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น</p>	<p>ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและพึ่งพากันระหว่างเศรษฐกิจแบบเก่าและแบบใหม่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน</p>
	<p>เกิดการเพิ่มขึ้นจำนวนประชากร โดยเฉพาะประชากรวัยแรงงานที่อพยพเข้ามาเพื่อประกอบกิจการและทำงาน</p>	<p>ควรมีการวางแผนจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ให้เพียงพอรองรับประชากรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต</p>

ภาพประกอบที่ 8 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงตามแนว ถนนกาญจนาภิเษก อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เอกสารอ้างอิง

มานพ พงศทัต. (2527). รูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบ และโครงสร้าง การสัญจรกรุงเทพมหานคร (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. (2542). มนุษย์กับการเปลี่ยนแปลง. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เกียรติสุดา สระแก้ว. (2558). การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลเขียงคาน อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย. การค้นคว้าอิสระ ผ.ม. (การออกแบบและวางผังชุมชนเมือง). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รตภาพร สุขแก้วมณี. (2546). การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และรูปแบบการตั้งถิ่นฐานในอำเภอเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา หลังสร้างถนนลพบุรีราเมศวร์. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (ภูมิศาสตร์การวางแผนการตั้งถิ่นฐานมนุษย์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.